

XÂY DỰNG ĐẠO ĐỨC CÁCH MẠNG CHO CÔNG NHÂN VÀ NGƯỜI LAO ĐỘNG HIỆN NAY THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

ThS. NGUYỄN THỊ HUỖN TRANG*

Đạo đức cách mạng trong Tư tưởng Hồ Chí Minh “là nền đạo đức mới, đạo đức vĩ đại, nó không phải vì danh vọng của cá nhân, mà vì lợi ích chung của Đảng, của dân tộc, của loài người”¹.

Trong suốt cuộc đời hoạt động cách mạng của mình, Hồ Chí Minh luôn quan tâm tới việc xây dựng nền đạo đức cách mạng cho mọi tầng lớp nhân dân, trong đó Người rất quan tâm xây dựng nền đạo đức mới cho công nhân và những người lao động bởi vì đây là lực lượng quan trọng của xã hội. Họ là giai cấp duy nhất làm tròn sứ mệnh lãnh đạo toàn dân làm cách mạng dưới sự lãnh đạo của Đảng và cũng là lực lượng nòng cốt trong khối liên minh công - nông - trí thức. Để làm tròn sứ mệnh cao cả như vậy, giai cấp công nhân cần hội tụ đủ các yếu tố quan trọng là đức và tài, “hồng và chuyên”, trong đó thì yếu tố đạo đức phải là yếu tố đầu tiên và quan trọng nhất. Bởi vì “đạo đức là cái gốc”, có đạo đức cách mạng làm nền tảng thì mọi tư duy, hành động của họ sẽ đi đúng đường hướng nhằm đưa cách mạng của ta đi tới thắng lợi cuối cùng.

Theo Hồ Chí Minh, đạo đức cách mạng của công nhân và người lao động trong thời đại mới “là phải hiểu mình là chủ nước nhà, hiểu lao động là vẻ vang, phải giữ gìn của công, chống tham ô lãng phí, phải bảo vệ kỷ luật lao động, phải thi đua làm tốt, nhiều, mau, rẻ. Cải thiện sinh hoạt phải dựa trên cơ sở tăng gia sản xuất và thực hành tiết kiệm”²:

Thứ nhất, công nhân và người lao động phải hiểu mình là chủ nước nhà

Sau khi cách mạng thành công, vị thế làm chủ của nhân dân ta đã được xác lập, vì vậy hiểu được địa vị làm chủ của mình cũng chính là một biểu hiện

cụ thể của phẩm chất đạo đức “trung với nước” trong tư tưởng Hồ Chí Minh. Phải hiểu rõ địa vị làm chủ thì bản thân mới hành động đúng với vị thế của mình. Hồ Chí Minh từng nói: “...trong mấy mươi năm nay, Đảng, giai cấp công nhân và nhân dân ta đấu tranh cách mạng để đánh đuổi bọn đế quốc thực dân, đánh đổ phong kiến, cho nhân dân nói chung, cho công nhân nói riêng được làm chủ nước nhà”³. Điều quan trọng nhất là cuộc cách mạng đã thành công và quyền làm chủ đã thuộc về nhân dân ta. Ở vai trò làm chủ, công nhân và người lao động phải xác định lợi ích của cá nhân mình, lợi ích của nhà máy, đơn vị công tác của mình cũng như lợi ích của đất nước là một vì vậy họ phải hành động thế nào cho xứng đáng với vị thế làm chủ đó.

Công nhân và người lao động khi ở vị thế làm chủ họ phải biết bảo vệ “chế độ của ta”, Hồ Chí Minh đã dạy: “Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà là của ta, phải bảo vệ Nhà nước của ta. Ai xâm phạm đến Nhà nước của ta, đến chế độ ta, ta phải chống lại họ, bất cứ bằng lời nói hay việc làm”³. Muốn cho đất nước phát triển, bản thân mỗi người lao động dù làm công việc gì và ở cương vị nào thì cũng phải tự nguyện, tự giác, đem hết tài trí, sức lực của mình phục vụ cho nhà máy, xí nghiệp, đơn vị công tác... đồng thời phải thi đua lao động sản xuất và thực hành tiết kiệm để đơn vị của mình ngày càng phát triển. Trong vai trò là chủ thì người công nhân phải biết giữ gìn của công bởi vì “của cải mình lao động ra là của nước nhà, là của công, của nhân dân và cũng là của mình. Nhân dân, đặc biệt là giai cấp công nhân phải bảo vệ của cải ấy”. Để bảo vệ của cải chung đó, đối với thói tham ô, lãng phí, ta phải chống lại, mình tiết kiệm của cải cho nhà máy cũng là tiết kiệm cho đất nước và cũng là tiết kiệm cho chính mình.

* Trường Đại học Công đoàn

¹ Hồ Chí Minh toàn tập, NXB Chính trị QG, HN 2011, T10, tr 477

² Sđd T10, tr 477

³ Sđd T10, tr 477

Thứ hai, công nhân và người lao động phải hiểu lao động là vẻ vang

Công nhân và người lao động là lực lượng chính tạo ra của cải vật chất cho xã hội, họ đóng góp rất lớn vào sự phát triển chung của đất nước vì vậy mỗi người lao động phải hiểu lao động là vẻ vang. Mỗi người sinh ra ai cũng cần lao động để tồn tại và phát triển nhưng không phải ai cũng nhận thức được giá trị cao cả của lao động. Người có đạo đức cách mạng là phải nhận thức được lao động là vẻ vang, lao động không chỉ giúp ta tiến bộ mà lao động chính là cách để ta đóng góp sức lực của mình vào sự phát triển của đất nước.

Hồ Chí Minh nói: “Trước kia ta lao động cho tư bản, phong kiến, đế quốc. Còn ta bây giờ lao động cho ta. Bất cứ làm nghề gì, có ích cho nước nhà, cho nhân dân, cho giai cấp, đều là vẻ vang. Bất cứ nấu bếp, quét nhà hay làm chủ tịch, đều phải lao động cả, làm gì ích nước lợi dân là vẻ vang⁴”.

Thứ ba, công nhân và người lao động phải tự nguyện tự giác giữ kỷ luật lao động

Giai cấp công nhân nói riêng và người lao động nói chung, họ làm việc trong điều kiện tập trung và trình độ kỹ thuật ngày càng hiện đại, cơ cấu tổ chức chặt chẽ, chính điều này đã tôi luyện cho họ tính tự giác và kỷ luật cao. Việc chấp hành kỷ luật lao động là nghĩa vụ của mỗi người lao động nhưng khi chấp hành kỷ luật lao động một cách tự nguyện, tự giác thì đó lại là biểu hiện của một phẩm chất đạo đức cao quý.

Hồ Chí Minh cho rằng: “Mỗi công nhân và mỗi người lao động đã là chủ đất nước chủ nước nhà, phải tự nguyện tự giác giữ kỷ luật lao động, “giờ làm việc thì đi chậm, chưa hết giờ đã nghỉ thì không phải là thái độ của người chủ xí nghiệp, chủ Nhà nước⁵”. Nhưng muốn giữ kỷ luật lao động phải có tinh thần hăng hái, có tính sáng tạo nghĩa là người lao động phải luôn luôn cố gắng trong lao động sản xuất, “cố làm nhiều làm tốt, tìm hết mọi cách để tiến bộ mãi”.

Thứ tư, công nhân và người lao động phải thi đua lao động sản xuất và thực hành tiết kiệm, chống tham ô, lãng phí

Hồ Chí Minh đã từng nói: “Thi đua là yêu nước, yêu nước là phải thi đua” vì vậy thi đua trong lao động sản xuất cũng là một phẩm chất đạo đức quan trọng của mỗi người lao động. “Thi đua không phải là tranh đua. Mọi người phải cố gắng tiến bộ, không giấu nghề, người đi trước hiểu biết, dẫn người đi

sau, làm cho mọi người cùng tiến bộ. Thi đua là phải làm cho tốt. Làm xấu mau hỏng, dùng không bền⁶”.

Thi đua trong lao động sản xuất phải đi liền với thực hành tiết kiệm, chống tham ô, lãng phí. “... Cần, Kiệm, Liêm, Chính là nền tảng của đời sống mới, nền tảng của thi đua ái quốc”. Trong tư tưởng Hồ Chí Minh, cần, kiệm, liêm, chính là những phẩm chất đạo đức cơ bản của mỗi người. Việc thực hành tiết kiệm, chống tham ô, lãng phí là việc làm thiết thực đối với toàn thể nhân dân nói chung và với giai cấp công nhân nói riêng. Hồ Chí Minh nói: “Tăng gia sản xuất và thực hành tiết kiệm phải đi đôi, thiếu một là không được”.

Theo Người: “Tất cả mọi người đều phải tiết kiệm. Trước nhất là các cơ quan, các xí nghiệp”, bởi “nếu ta khéo tiết kiệm sức người, sức của và thời giờ thì với sức lao động, tiền tài của nước ta hiện nay, ta có thể tăng gia sản xuất gấp bội mà lực lượng của ta về mọi mặt cùng tăng gấp bội. Đó là một sự thực chắc chắn, chứ không phải lý luận cao xa. Kinh nghiệm của các nước bạn đã tỏ rõ như vậy⁷”.

Muốn tiết kiệm chúng ta phải chống lãng phí. Người chỉ rõ: “Tham ô có hại, nhưng lãng phí có khi còn hại nhiều hơn, nó tai hại hơn tham ô vì lãng phí rất phổ biến...”. Lãng phí được Người chỉ rõ là tiêu dùng bừa bãi; lãng phí tập trung vào 3 loại: lãng phí lao động, lãng phí thời gian, lãng phí tiền của của nhân dân, đất nước. Người nhiều lần nhấn mạnh: tham ô, lãng phí và quan liêu là một thứ “giặc nội xâm”, là kẻ thù của đạo đức cách mạng, của xã hội chủ nghĩa.

Để giáo dục đạo đức cách mạng cho công nhân và người lao động, Hồ Chí Minh đã xác định giai cấp công nhân cần phải có một tổ chức đứng ra tập hợp, rèn luyện và giáo dục cho họ, vì vậy Tổng Công hội Đỏ Bắc Kỳ đã được thành lập vào ngày 28/7/1929, tại số 15 Hàng Nón, Hà Nội. Đây chính là tiền thân của tổ chức Công đoàn ngày nay. Dưới sự dìu dắt của tổ chức công đoàn, giai cấp công nhân và người lao động đã chuyển từ đấu tranh tự phát sang tự giác và đã làm tròn sứ mệnh lịch sử cao cả của mình.

Ngày nay, đất nước ta đang đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa, vị trí, vai trò quan trọng của công nhân và người lao động trong xã hội vẫn được khẳng

⁴ Sđd T10, tr 478

⁵ Sđd T10, tr 478

⁶ Sđd T10, tr 477

⁷ Sđd T10, tr 477

định. Trong việc xây dựng nền đạo đức cách mạng, đây là lực lượng tiên phong, và gương mẫu trong việc xây dựng nền đạo đức mới - đạo đức vô sản theo tư tưởng Hồ Chí Minh. Về cơ bản, công nhân và người lao động hiện nay luôn kiên định với mục tiêu, lý tưởng của Đảng, họ có tư cách đạo đức, cần cù trong lao động sản xuất, xứng đáng là giai cấp lãnh đạo cách mạng. Tuy nhiên, trước những tác động mặt trái của nền kinh tế thị trường, giai cấp công nhân và người lao động hiện nay đang xuất hiện một số biểu hiện tiêu cực trong đạo đức, lối sống như: một bộ phận công nhân và người lao động ngày nay đã phai nhạt lý tưởng cộng sản - lý tưởng cách mạng, thiếu niềm tin vào Đảng, vào chế độ; thái độ làm việc của nhiều công nhân còn mang tính đối phó, chưa thực sự yêu nghề; tính tự giác trong thực hiện kỷ luật lao động của nhiều công nhân còn chưa cao; tinh thần cần, kiệm, hăng say, thi đua trong lao động sản xuất cũng chưa được đẩy mạnh ở một số nơi...

Thực trạng trên là do nhiều nguyên nhân khách quan và chủ quan, để khắc phục những thực trạng đó, việc chúng ta đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng Hồ Chí Minh để xây dựng đạo đức cách mạng cho công nhân và người lao động là một việc làm cần thiết nhằm hình thành nên những người lao động Việt Nam trong thời đại mới vừa có đức vừa có tài, vừa “hồng” vừa “chuyên”. Để nâng cao hơn nữa hiệu quả việc giáo dục đạo đức cách mạng cho công nhân và người lao động theo tư tưởng Hồ Chí Minh, tác giả xin đề xuất một số giải pháp cơ bản sau:

- Đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục trong các đơn vị, nhà máy, xí nghiệp về đạo đức, lý tưởng cho công nhân và người lao động theo tư tưởng Hồ Chí Minh để họ hiểu rõ đạo đức cách mạng là gì và bản thân sẽ phải thực hiện như thế nào để tu dưỡng rèn luyện đạo đức cách mạng đó. Để công tác tuyên truyền, giáo dục đạt hiệu quả tốt nhất thì đòi hỏi Đảng, Nhà nước phải đề ra chủ trương, chính sách phù hợp, đặc biệt là phải nâng cao hiệu quả hoạt động của các tổ chức công đoàn ở cơ sở, ở các nhà máy, xí nghiệp... nơi những người công nhân trực tiếp làm việc.

- Hồ Chí Minh đã dạy: “Một tấm gương sáng có giá trị hơn cả trăm bài diễn văn tuyên truyền⁸”, đặc biệt trong công tác xây dựng đạo đức thì vai trò tiên phong, gương mẫu của những người lãnh đạo cấp trên sẽ có tác động thiết thực, giúp người lao động nhìn vào đó và noi theo.

- Tổ chức công đoàn là tổ chức có chức năng tập hợp, bảo vệ và giáo dục cho giai cấp công nhân và người lao động. Vì vậy, trong việc giáo dục đạo đức cách mạng cho giai cấp công nhân và người lao động, tổ chức công đoàn cần thường xuyên đổi mới nội dung, hình thức giáo dục cho phù hợp với từng nơi, từng lĩnh vực, ngành nghề.

- Đảng và Nhà nước cần sửa đổi, bổ sung, xây dựng và thực hiện nghiêm hệ thống chính sách, pháp luật để bảo đảm quyền, lợi ích hợp pháp, chính đáng cho công nhân và người lao động, chăm lo mọi mặt đời sống vật chất, tinh thần cho họ. Đặc biệt phải trú trọng nâng cao dân trí cho người lao động bởi vì người lao động thời đại mới cần phải có cả đạo đức và tài năng, đạo đức là gốc của tài năng và tài năng là sự biểu hiện của đạo đức.

- Để nâng cao tính kỷ luật trong lao động thì giáo dục, thuyết phục là biện pháp hữu hiệu để người lao động hiểu rõ nội dung, mục đích, tác dụng của kỷ luật lao động. Từ đó nâng cao ý thức tôn trọng và tự giác chấp hành. Đây là biện pháp quan trọng có thể áp dụng bằng những hình thức khác nhau. Nó cũng là biện pháp bao trùm nhất, vì tất cả các biện pháp khác cũng đều có mục đích chung là giáo dục người lao động chấp hành kỷ luật lao động.

- Trong thi đua lao động sản xuất và thực hành tiết kiệm chống lãng phí, các đơn vị cũng nên tạo ra các tác động xã hội: lên án, phê phán những hành vi vi phạm kỷ luật lao động và khuyến khích, khen thưởng đối với những gương tốt, những cá nhân, tập thể tiêu biểu. Biện pháp này vừa có ý nghĩa đạo đức, vừa có ý nghĩa pháp lý.

Tư tưởng đạo đức và tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh là di sản quý giá mà Người để lại cho Đảng ta, nhân dân ta và dân tộc Việt Nam, học tập và làm theo tư tưởng, tấm gương đạo đức Hồ Chí Minh là một việc làm vô cùng cấp thiết trong giai đoạn hiện nay. Đảng Cộng sản Việt Nam là đội tiên phong của giai cấp công nhân, vì vậy việc giai cấp công nhân và người lao động nâng cao đạo đức cách mạng là những vấn đề cốt lõi, có tính nguyên tắc, đảm bảo cho Đảng ta thật sự là Đảng cách mạng và khoa học, xứng đáng là một Đảng kiểu mới, một Đảng chân chính trung thành phấn đấu vì lợi ích của giai cấp công nhân, của nhân dân lao động và của toàn thể dân tộc Việt Nam. □

⁸ Sđd T12, tr 175